

משנה כתב יד קאופמן נדרים י"א יב

בראשונה היו אומרים: שלוש נשים יוצאות ונוטלות כתבה: האומרת: "טמאה אני לך", "שמים ביני לבינך", ו"נטולה אני מן היהודים".

חזרו לומר, שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר, ומקלקלת על בעלה. אלא, האומרת: "טמאה אני לך", תביא ראיה לדבריה; "שמים ביני לבינך", יעשו דרך בקשה; ו"נטולה אני מן היהודים", יפר על חלקו, ותהא משמשתו, ותהא נטולה מן היהודים.

ר"ן נדרים צ':

מתני' בראשונה היו אומרים שלוש נשים יוצאות ונוטלות כתובה – מוקמינן לה בגמרא באשת כהן דאי באשת ישראל אי ברצון מי אית לה כתובה ואי באונס אמי יוצאה דהא לא מתסרא על בעלה אלא לאו באשת כהן באונס דנהי דאסירא ליה אית לה כתובה דמציא למימר ליה אנא הא קאימנא וגברא הוא דנסתחפה שדה שקדושת כהונתו גרמה לו שתהא אסורה לו דהא אונס בישראל משרא שרי הילכך מזלו גרם ומשום הכי יש לה כתובה.

השלמות ר"ח אלבק לפירושו למשנה נדרים עמ' 369

ד'ה טמאה אני לך — בבבלי צ"א, א אמר רב פפא שאי אפשר לפרש משנתנו יב באשת ישראל, הואיל ואם זינתה ברצון אין לה כתובה, ובאונס היא מותרת לבעלה, שלומדים מן המקרא (במדבר ה', יג), והיא לא נתפשה, שאם נתפשה (באונס) היא מותרת (ספרי שם, בבלי יבמות נ"ו, ב). אמנם נראה, שלפי ההלכה העתיקה ('בראשונה'), אשת ישראל שזינתה אפילו באונס אסורה לבעלה. ע"י שמואל ב כ"ג, ג שלא בא דוד אל פילגשיו שנאנסו על ידי אבשלום (השוה רד"ק שם ובירושלמי סנהדרין פ"ב, ה"ג וברד"ק לשמואל א כ"ה, מג), וכבר למדו מזה הקראים שזנות באונס גם כן אוסרת האשה על בעלה (ע"י אדרת אליהו, נשים פ"ו). ובאמת מסופר בסי' היובלות ל"ג, ג—ט, שבלהה נאנסה מראובן ואמרה ליעקב, 'טמאה אני לך', ולא קרב יעקב אליה לעולם. וכן מפורש בתרגום המיוחס ליונתן דברים כ"ב, כו, שנערה המאורסה שנאנסה יוצאת מבעלה בגט. והכתוב והיא לא נתפשה יתפרש כפשוטו, שלא נתפשה בשעה שעברה עבירה (ע"י באבן עזרא שם). ונראה שגם אבוה דשמואל בכתובות נ"א, ב, האומר: אשת ישראל שנאנסה אסורה לבעלה, שחוששים שמא תחילתה באונס וסופה ברצון, ידע שבראשונה אסרו זנות באונס לבעל, ורצה להחמיר למעשה, וכדי שלא לסתור את ההלכה, אמר, שחוששים שמא סופה ברצון. והלכך 'שתק' ולא השיב לרב כששאלו מן המשנה, מאחר שלא נעלמה ממנו הלכת המשנה, אלא שרצה להחמיר למעשה כהלכה הראשונה. וע"י כתובות ב', ט.

דברים כ"ב

(כו) וְלַנְעָרָה לֹא־תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנְעָרָה חֵטָא מִוֹת לִי כַּאֲשֶׁר יִקְוֶה אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ וְרָצוֹחַ וְנָפֶשׁ בְּן הַדָּבָר הַזֶּה:

תרגום ירושלמי (יונתן) דברים כ"ב

(כו) ולעולימתא לא תעבדון מידעם ביש לית לעולימתא דין קטול אילהין גברא יפטירינא מיניה בגיטא ארום היכמא דיכמון גבר על חבריה ויקטליניה נפש היכדין פיתגמא הדין.

כד, א² [והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת]
1 ומציא פי כלאם אלאואיל פיה מא אדכרה קאלו אמרה לו
טמאה אני לך, שמים ביני לבינך, נטולה אני מן היהודים אם משמשתך אני
הרי זה יגרש
וחכמים אומ' לא כל אשה שתאמר לבעלה טמאה אני לך הרי זה יגרש
5 אלא אומרין תברק

משנה כתב יד קאופמן כתובות ב'

[1] האשה שאמרה: 'נשבתי, וטהורה אני', נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר.
אם יש עדים שנשבית, והיא אומרת: 'טהורה אני', אינה נאמנת.
אם משנשאת באו העדים, הרי זו לא תצא.
(ו) [2] שתי נשים שנשבו, זו אומרת: 'נשבתי, וטהורה אני', וזו אומרת: 'נשבתי, וטהורה אני', אינן נאמנות.
בזמן שהן מעידות זו את זו, הרי אלו נאמנות.

...

[ט] האשה שנחבשה בידי גוים,
על ידי ממון, מתרת לבעלה; ועל ידי נפשות, אסורה.
וכן עיר שקבשה כרקום, כל כהנות שבתוכה פסולות.
ואם יש להן עדים, אפלו עבד, אפלו שפחה, הרי אלו נאמנין, שאין אדם מעיד על ידי עצמו.
אמר רבי זכריה בן הקצב: המעון הזה! לא זזה ידה מתוך ידי, משעה שנכנסו גוים לירושלים עד שיצאו.
אמרו לו: אין אדם מעיד על ידי עצמו.

גמרא כתובות כ"ו:

על ידי ממון וכו', אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב לא שנו אלא שיד ישראל תקיפה על אומות העולם אבל
יד אומות העולם תקיפה על עצמן אפילו על ידי ממון אסורה לבעלה...

גמרא כתובות כ"ז.

על ידי נפשות אסורה וכו'. אמר רב כגון נשי גבבי ולוי אמר כגון אשתו של בן דונאי אמר חזקיה והוא שנגמר דינן
להריגה ורבי יוחנן אמר אע"פ שלא נגמר דינן להריגה.

משנה כתב יד קאופמן כתובות ד'

[ו] ... נשאת, יותר עליו הבעל, שהוא אוכל פרות בחייה, וחיב במזונותיה, ובפרקונה ובקבורתה.

...

(ח) לא כתב לה 'דאם תשתיבין אפרקניך ואתבניך לי לאנתו', ובכהנת, 'אחזרניך למדינתך', חיב, שהוא תני
בית דין.
(ט) נשבית, חיב לפדותה.
אמר: 'הרי גטה וכתבתה, תפדה את עצמה', אינו רשי.

תוספתא כתובות ד'

(ה) נשבית אין חיב לפדותה.
במה ד"א [א] בשבית מלכות, אבל בשבית ליסטות פודה,

אם רצה לקיים יקיים, ואם לאו יוציא ויתן כתובה מנה.

תוספתא כפשוטה כתובות ד'

[במה ד"א] בשבויית מלכות, אבל בשבויית ליסטות פודה. בבבלי נ"א ב': ת"ר שבויי מלכות הרי הן כשבויין, גנובי ליסטות אינן כשבויין. והתניא איפכא? מלכות אמלכות לא קשיא, הא במלכות אחשורוש, הא במלכות בן נצר וכו'. וברור שהתלמוד לא נקט אלא דוגמא בעלמא, ולא כיוון לומר שהברייתות מדברות בשבוייות אחשורוש, או בשבוייות של בן נצר (אדינית) כלומר, בראשית מחציתה השניה של המאה השלישית למספרם. **ומסתבר שהברייתא מכוונת למאורע ידוע שקציני המלכות שבו נשים לזנות, ועל אותו זמן אמרו: נשביית אין חייב לפדותה, ואפשר שהטעם הוא שהיה בידן של הנשים להנצל לזאת התעצמו.** ועיין בחי' הרמב"ן וסייעתו שרמזו לאיכה רבה פ"ה, י"א, הוצ' בובר, עמ' 157. ולפ"ז הפסידו כתובתן מיד, ופשיטא שאינו חייב לפדותן, עיין מ"ש לעיל. והוסיפה התוספתא שאפילו באותו זמן חילקו בין שבויית מלכות ובין שבויית ליסטות (כלומר, של החיילים הפשוטים), ובשבויית ליסטות חייב לפדותן. ועיין מ"ש בפירוש כל הברייתא להלן, שו" 16, ד"ה ברם ואילך עד סוף העניין.

יקיר פז ואורית מלכה

of Ulpian:⁵⁵

Ulpian (Dig. 49.15.24)	Baraita (bKet 51a)
<i>ab hostibus autem captus [. . .] servus est hostium</i>	שבויי מלכות— הרי הן כשבויין
After capture by the enemy [. . .] he is the slave of the enemy	Captives of a kingdom are regarded as captives
<i>qui a latronibus captus est, servus latronum non est</i>	שבויי ליסטין— אינן כשבויין
A person who is captured by brigands is not the brigands' slave	Captives of bandits are not regarded as captives

kingdom or as banditry. Ben Netzer (Odaenathus, 220–67 C.E.),¹⁷ who was active during the second half of the third century, founded the short-lived Kingdom of Palmyra (Tadmor), between the Roman and Sasanian empires, which was destroyed by the Romans in 273 C.E.

The sugya, though, does not clarify how this distinction explains why there is a duty to ransom a captive of a kingdom and not a captive of banditry. Rashi reasonably connects this to the basic assumption according to which the husband is exempt from ransoming his wife whenever there is reason to believe that the woman would not be able to regain her status as a permitted wife to her husband once she is released from captivity, as in the case when she had succumbed willingly to her captors.¹⁸

17. On the identification of Ben Netzer with Odaenathus, see Lieberman, *Tosefta ki-fshuta, Nashim*, 237; Lieberman, "Palestine in the Third and Fourth Centuries," *JQR* 37 (1946–47): 34–35; Udo Hartmann, *Das palmyrenische Teilreich* (Stuttgart, 2001), 41–42 (with comprehensive bibliography). On Odaenathus and his struggles against the Romans and Sasanians, see Hartmann, 65–161; Andrew M. Smith II, *Roman Palmyra: Identity, Community, and State Formation*

ודאי, ד' אי שבקינהו⁴⁴. מנפשיהו | ד' מנפשהי, ל' ו מנפשיהו. אסי
אסורה. 28 גנובי ליסטות | ל' שבויי ליסטין, (מ גנוב, ר' ה' ליסטין)⁴⁵.